

SPRAWOZDANIA

KAMILA FOLLPRECHT
<https://orcid.org/0000-0002-0776-7576>

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII I ZABYTKÓW KRAKOWA W OKRESIE OD KWIETNIA 2022 DO MARCA 2023 ROKU

Minął kolejny rok działalności Towarzystwa na rzecz miasta Krakowa i jego mieszkańców uwarunkowanej nadal, choć w coraz mniejszym stopniu, ograniczeniami związanymi ze stanem pandemii¹. Obchody jubileuszu 125-lecia naszej służby dla Krakowa zakończyło uroczyste posiedzenie Wydziału Towarzystwa w dniu 10 stycznia 2023 roku w odnowionych zabytkowych pomieszczeniach pierwszego piętra kamienicy przy ul. św. Jana 12.

Walne Zgromadzenie odbyło się w dniu 26 kwietnia 2022 roku w nowej siedzibie Archiwum Narodowego w Krakowie (ul. Rakowicka 22E) i w roku jubileuszowym stało się nawiązaniem do powstania i funkcjonowania Towarzystwa w siedzibie Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa w budynku przy ul. Siennej 16. Wręczono Nagrodę im. Klemensa Bąkowskiego, której laureatem w 2022 roku został prof. dr med. Aleksander B. Skotnicki. Zgodnie z tradycją prof. dr Łukasz T. Sroka wygłosił wykład *Galicja jako kolebka polskiej i ukraińskiej Niepodległości*.

Przewodniczącym Walnego Zgromadzenia został dr hab. Andrzej Betlej prof. UJ. Walne Zgromadzenie przyjęło przez aklamację wniosek o nadanie dr. Jerzemu Bukowskiemu honorowego członkostwa Towarzystwa oraz przyjęło uchwałę w sprawie zmiany Statutu Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. W trakcie obrad wypełniono statutowy obowiązek wyboru jednej trzeciej członków Wydziału i uzupełnienia jego składu, a także wyboru Komisji Kontrolującej, ustępującej corocznie w pełnym składzie. Ukonstytuowanie się Wydziału, Komitetów i Komisji nastąpiło na posiedzeniu

w dniu 27 kwietnia 2022 roku (oraz uzupełniająco 19 maja i 23 czerwca 2022 roku). Jednomyślnie, w głosowaniu jawnym prezesem Towarzystwa został wybrany prof. dr Jacek Purchla, wiceprezesami – dr Michał Niezabitowski i prof. dr Zdzisław Noga, sekretarzem – dr Kamila Follprecht, skarbnikiem – Andrzej Fischer. Wydział zaakceptował wybranych przewodniczących Komitetów i Komisji: przewodniczącym Komitetu Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego został Andrzej Fischer, Komitetu Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej – prof. dr Łukasz T. Sroka, Komisji Konserwatorskiej – dr hab. Bogusław Krasnowolski prof. UP JP II, Komisji ds. Młodzieży – dr Marcin Gadocha, Komisji Odczytowej – prof. dr Ewa Przyboś, Komisji Wydawniczej – prof. dr Zdzisław Noga. Przewodniczącą Komisji Kontrolującej została mgr Barbara Biel. Funkcję rzecznika prasowego Towarzystwa powierzono dr Katarzynie Jagodzińskiej.

Wydział realizował w miarę możliwości zalecenia Komisji Kontrolującej przyjęte podczas Walnego Zgromadzenia. W ramach działalności statutowej popularyzowano wiedzę o Krakowie i o Towarzystwie poprzez publikowanie kolejnych tomów wydawnictw, prowadzone online cotygodniowe wtorkowe odczyty i ograniczone, z konieczności, działania Komitetów i Komisji.

Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej podjął się realizacji przyjętego podczas Walnego Zgromadzenia wniosku dotyczącego umieszczenia na kamienicy przy pl. Wolnica 11 – poniżej tablicy ufundowanej przez Towarzystwo w roku 1900 – mniejszej tablicy informującej o obecnej wiedzy na temat pierwszych siedzib Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W okresie sprawozdawczym odbyło się, zgodnie z zapisami statutu, dziesięć posiedzeń Wydziału

¹ Obowiązywało rozporządzenie Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii.

1. Wizyta przedstawicieli zarządu Europa Nostra w siedzibie Towarzystwa przy ul. św. Jana 12 – stoją od lewej: Guy Clausee Wiceprezydent, Agata Wąsowska-Pawlik i Natalia Moussienko członkinie Rady Europa Nostra, Sneška Quaedvlieg-Mihailović Sekretarz Generalna, Hermann Parzinger Prezydent oraz Jacek Purchla Wiceprezydent, Prezes Towarzystwa, maj 2022. Fot. Paweł Maj

2. Sesja naukowa „Samorząd krakowski. W trzydziestolecie odrodzenia” 14 maja 2022 roku, wieńcząca obrady dyskusja panelowa, siedzą od lewej: Edward Nowak, Michał Niezabitowski, Kazimierz Barczyk i Jacek Purchla. Fot. Muzeum Krakowa

3. Zakończenie obchodów jubileuszu 125-lecia działalności Towarzystwa 10 stycznia 2023 roku – Prezes prof. Jacek Purchla wita gości w odnowionych w czasie remontu konserwatorskiego pomieszczeniach pierwszego piętra kamienicy przy ul. św. Jana 12. Fot. Paweł Mazur

4. Inscenizacja początków działalności Towarzystwa przedstawiona przez członków Wydziału – Klemens Bąkowski (w tej roli Konrad Myślik), Stanisław Krzyżanowski (w tej roli Michał Niezabitowski) i Stanisław Wyspiański (w tej roli Mateusz Drożdż). Fot. Paweł Mazur

w siedzibie Towarzystwa (w 2022: 21 IV, 27 IV, 19 V, 23 VI, 22 XII; w 2023: 19 I, 16 II, 14 III) oraz przeprowadzonych online ze względu na remont sali posiedzeń (w 2022: 10 X, 17 XI). Głównymi zagadnieniami omawianymi podczas posiedzeń były:

- sprawy bieżące dotyczące administrowania kamienicą przy ul. św. Jana 12;
- działalność Komitetów i Komisji;
- publikacje wydawane przez Towarzystwo;
- problemy związane z ochroną dóbr kultury Krakowa;
- tematyka i organizacja dorocznej sesji naukowej;
- Nagroda im. Klemensa Bąkowskiego przyznawana przez Towarzystwo.

Dominującym zagadnieniem omawianym podczas posiedzeń Wydziału nadal było finansowanie działalności Towarzystwa w związku z wynajmem lokali w naszej kamienicy przy ul. św. Jana 12, co mogło mieć wpływ zarówno na trwający remont konserwatorski pierwszego piętra budynku, jak i bieżące funkcjonowanie Towarzystwa.

W okresie sprawozdawczym przyjęto 28 członków, zmarło sześć osób, trzy zrezygnowały, tak więc na koniec marca 2023 roku Towarzystwo liczyło 388 członków.

Wspólnie z Muzeum Krakowa 14 maja 2022 roku Towarzystwo zorganizowało 40. sesję naukową z cyklu „Kraków w Dziejach Narodu”: „Samorząd krakowski. W trzydziestolecie odrodzenia”, która ze względu na ograniczenia związane ze stanem pandemii nie odbyła się w latach 2020–2021. Podczas konferencji wygłoszono pięć referatów:

- Zdzisław Noga: Kraków w dawnej Rzeczypospolitej. Miasto samorządowe czy oligarchia samorządowa?;
- Łukasz T. Sroka: Działalność i dorobek samorządu Krakowa w okresie galicyjskim i w II Rzeczypospolitej;
- Andrzej Chwalba: Reaktywacja i działalność samorządu w latach 1945–1950;
- Mirosław Stec: Reforma samorządowa rządu Tadeusza Mazowieckiego;
- Rafał Nowakowski: Między euforią a rozczarowaniem. Czyli trudne narodziny samorządu Krakowa.

Wykłady i wieńcząca obrady dyskusja panelowa prowadzona przez Michała Niezabitowskiego, z udziałem Kazimierza Barczyka, Edwarda Nowaka i Jacka Purchli, wywołały interesującą dyskusję.

Po raz kolejny prowadzona była, chociaż w ograniczonym zakresie, organizowana wspólnie z Kołem Grodzkim PTTK akcja „Zdobywamy odznakę Przyjaciela Krakowa”, w której ramach wygłoszono 12 wykładów (styczeń – marzec 2023):

1. Konrad Myślik: Panorama miasta – skąd patrzeć na Kraków, by wyglądał pięknie;
2. Marcin Starzyński: Kraków przed Piastami;
3. Zdzisław Noga: Kraków w okresie świetności (XV w. – poł. XVII w.);
4. Mateusz Wyżga: Kraków w II połowie XVII wieku i w wieku XVIII;
5. Michał Baczkowski: Kraków w XIX wieku;
6. Jacek Purchla: Kraków na przełomie XIX i XX wieku;
7. Stanisław Jacek Kołodziejczyk: Pojubileuszowo-imaginacyjnym spacerem po Krakowie wraz z Adamem Chmielem;
8. Andrzej Chwalba: Kraków w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej;
9. Andrzej Chwalba: Kraków w czasach PRL-u
10. Iwona Fischer: Kopiec Józefa Piłsudskiego;
11. Jacek Purchla: Przyszłość przeszłości;
12. Konrad Myślik: Philosophia yako też i practica niespieszney przechadzki po Mieście Stołecznem a Królewskiem, nad Wisłą rzeką a popod Wawelem pomieszczonem.

W okresie sprawozdawczym nakładem Towarzystwa ukazały się:

- 88. tom „Rocznika Krakowskiego”,
- 168. tom serii Biblioteka Krakowska: Bogusław Krasnowolski, *Krakowski Kazimierz. Historia i kultura*.

Dział uaktualniana na bieżąco strona domowa Towarzystwa oraz osobna strona „Rocznika Krakowskiego”. W ramach współpracy z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Krakowie w Małopolskiej Bibliotece Cyfrowej są dostępne dawne publikacje Towarzystwa, których nakład został wyczerpany.

Promocja 88. tomu „Rocznika Krakowskiego”, ukazującego aktualną wiedzę o różnych aspektach działalności krakowskich dominikanów, w nawiązaniu do poświęconego tej tematyce tomu 20. wydanego w 1926 roku, odbyła się 30 marca 2023 roku w kapitułarzu klasztoru Dominikanów.

Towarzystwo było współorganizatorem warsztatów staropolskiego gotowania (charakter naukowy i praktyczny) oraz kulinarnego turnieju historycznego dla studentów, zorganizowanych przez Cech Rzemiosł Spożywczych, Fundację Promocji Wyrobów

Rzemieślniczych, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Archiwum Narodowe w Krakowie i Muzeum Krakowa. W organizację zaangażowanych było osiemnastu studentów, jako wolontariuszy.

Towarzystwo objęło patronatem:

- X konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkolnej „Patronki i Patroni krakowskich ulic” zorganizowany przez Radę i Zarząd Dzielnicy III Prądnik Czerwony oraz Młodzieżowy Dom Kultury przy al. 29 Listopada,
- „XX Szkolny Konkurs Pięknego Słowa «Mój Kraków»” zorganizowany przez Szkołę Podstawową z Oddziałami Sportowymi nr 5 im. Polskich Olimpijczyków.

Towarzystwo poparło inicjatywy:

- Rady Dzielnicy IV Prądnik Biały ws. zmiany nazwy użytku ekologicznego „Las w Witkowicach” na „Park Leśny Witkowice im. Prof. Jana Małeckiego”,
- Muzeum Krakowa ws. wystąpienia do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z wnioskiem o przyznanie Zbigniewowi Głonkowi (Lajkonikowi od 35 lat) Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

W ramach obowiązującej umowy o współpracy z Uniwersytetem Pedagogicznym im. KEN w Krakowie działalność Towarzystwa wsparło dwudziestu czterech wolontariuszy – studentów z Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Byli oni zaangażowani przy organizacji Walnego Zgromadzenia w kwietniu i majowej sesji naukowej w 2022 roku. Po zakończeniu remontu pierwszego piętra naszej kamienicy przy ul. św. Jana wolontariusze w grudniu 2022 roku przygotowali przestrzeń w sali odczytowej na przeniesienie biblioteki Towarzystwa (w czasie remontu zabezpieczonej w szafach i pudłach na parterze) – wyczyścili i posegregowali książki, a następnie przenieśli je na pierwsze piętro i ułożyli w szafach. Wolontariusze uczestniczyli w przygotowaniu oraz z zaangażowaniem wspierali organizatorów podczas uroczystego posiedzenia Wydziału w styczniu 2023 roku odbywającego się w odnowionych pomieszczeniach pierwszego piętra naszej kamienicy.

Przed dniem Wszystkich Świętych groby spoczywających na cmentarzu Rakowickim zasłużonych

członków Wydziału zostały uprzątnięte, zapalono też na nich znicze ze znakiem Towarzystwa.

Od 1990 roku Towarzystwo należy do międzynarodowej federacji Europa Nostra, która propaguje ochronę dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego Europy. Prof. dr Jacek Purchla jest wieloletnim członkiem Rady Europa Nostra, w 2018 roku został wybrany wiceprezydentem tej organizacji.

Od lipca 2022 roku w naszej kamienicy przy ul. św. Jana 12 działa regionalne centrum dziedzictwa – Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe, prowadzone przez Towarzystwo, finansowane przez Miasto Kraków. Europa Nostra Heritage Hub będzie wizytówką Krakowa w zakresie działalności organizacji pozarządowych związanej z dziedzictwem kulturowym. Podejmowane działania mają służyć realizacji celów Europa Nostra w skali Europy Środkowej i Wschodniej, Polski i Krakowa oraz włączać osiągnięcia Krakowa w zakresie dziedzictwa kulturowego w obieg międzynarodowy. W maju 2022 roku w naszej siedzibie odbyło się spotkanie z przedstawicielami zarządu Europa Nostra, z jej prezydentem profesorem Hermannem Parzingerem, goszczącymi w Krakowie w ramach posiedzenia Rady Europa Nostra. W grudniu 2022 roku została podpisana umowa z Międzynarodowym Centrum Kultury, dotycząca współpracy w zakresie wspierania działań Hub Europa Nostra.

Członkowie Towarzystwa aktywnie uczestniczyli w pracach instytucji i organizacji naukowych i kulturalnych o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim, a także europejskim i światowym, takich jak:

- Europa Nostra (prof. dr Jacek Purchla – wiceprezydent);
- Federacja na rzecz Przyszłości Krakowa – Cracovia Urbs Europaea (dr Zbigniew Beiersdorf);
- Jury Konkursu Szopek Krakowskich (mgr Olga Dyba);
- Komisja Dyscyplinarna I Instancji przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego (prof. dr Piotr Dobosz);
- Komisja Historyczna Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (dr Marcin Gadocha);
- Komisja Historii Sztuki Polskiej Akademii Umiejętności (mgr Krzysztof J. Czyżewski, dr hab. Waldemar Komorowski, prof. dr Jacek Purchla);
- Komisja Polsko-Słowacka Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (dr Marcin Gadocha);

5. Remont konserwatorski pomieszczeń pierwszego piętra w kamienicy Towarzystwa przy ul. św. Jana uwieczniono wmurowaniem kapsuły czasu we wnęce w sali odczytowej. Prezes Towarzystwa Jacek Purchla i Katarzyna Feć-Sfora, wiceprezes Art Forum, umieszczają w specjalnym pojemniku m.in. medal 100-lecia Towarzystwa, uchwałę Wydziału z okazji 125-lecia Towarzystwa, zdjęcia prowadzącej prace ekipy konserwatorskiej, gazety, pieniądze..., 2 sierpnia 2022 roku. Fot. Wojciech Sosenko

- Komitet Kopca Kościuszki w Krakowie (dr hab. Mieczysław Rokosz, prof. nzw. – prezes, prof. dr Piotr Dobosz – skarbnik, dr Zbigniew Beiersdorf, mgr Piotr Hapanowicz, mgr Konrad Myślik, dr Michał Niezabitowski, ks. prof. dr Jacek Urban);
- Kommission für die Geschichte der Deutschen in Polen e.V. (prof. dr Zdzisław Noga);
- Międzynarodowa Komisja Historii Miast – Commission internationale pour l’histoire des villes (prof. dr Zdzisław Noga);
- Obywatelski Komitet Ratowania Krakowa – kwesta na cmentarzu Rakowickim (Stanisław Jacek Kołodziejczyk, mgr Konrad Myślik);
- Polska Akademia Nauk (prof. dr Piotr Dobosz – Sekretarz Naukowy Komisji Nauk Prawnych, Oddział Kraków; prof. dr Ewa Przyboś);
- Polska Akademia Umiejętności (prof. dr Piotr Dobosz, prof. dr Jacek Purchla);
- Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS (prof. dr Piotr Dobosz – członek Komisji Rewizyjnej, dr Zbigniew Beiersdorf, dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UP JP II, prof. dr Jacek Purchla);
- Polskie Towarzystwo Heraldyczne (prof. dr Zdzisław Noga, dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz);
- Polskie Towarzystwo Historyczne (prof. dr Zdzisław Noga – członek Zarządu Głównego, dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz);
- Polskie Towarzystwo Ludoznawcze (mgr Olga Dyba);
- Rada do spraw Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dr Michał Niezabitowski);
- Rada Naukowa Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (dr Michał Niezabitowski – wiceprzewodniczący);
- Rada Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego (prof. dr Piotr Dobosz);
- Rada Programowa czasopisma „Klio. Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym” (prof. dr Zdzisław Noga);

6. Wykład prof. Jacka Purchli „Przyszłość przeszłości” w odnowionej sali odczytowej w siedzibie Towarzystwa w ramach organizowanej wspólnie z Kołem Grodzkim PTTK akcji „Zdobywamy odznakę Przyjaciela Krakowa”, 26 marca 2023 roku. Fot. Konrad Kołodziejczyk

- Rady Muzealne: Zamku Królewskiego na Wawelu (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący, dr Michał Niezabitowski); Muzeum Pałacu w Wilanowie (prof. dr Jacek Purchla); Muzeum Krakowa (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący, dr hab. Mieczysław Rokosz, prof. nzw., prof. dr Łukasz T. Sroka); Muzeum Politechniki Krakowskiej (prof. dr Zdzisław Noga); Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący, dr Michał Niezabitowski); Muzeum Żup Krakowskich (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący); Muzeum Lotnictwa Polskiego (dr Michał Niezabitowski); Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich (dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UP JP II – przewodniczący); Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni (dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz); Muzeum Okręgowe w Tarnowie (dr Michał Niezabitowski – przewodniczący), Muzeum Śląska Opolskiego (dr Michał Niezabitowski – wiceprzewodniczący), Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy (dr Michał Niezabitowski – wiceprzewodni-
- czący), Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (dr Michał Niezabitowski), Muzeum Śląskie w Katowicach (dr Michał Niezabitowski);
- Rady Naukowe: Friedrich-Christian-Lesser-Kollegs w Jenie (prof. dr Zdzisław Noga); Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk (prof. dr Zdzisław Noga); Polska Misja Historyczna przy Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu (prof. dr Zdzisław Noga);
- Rady Uczelni: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa/Akademia Nauk Stosowanych w Tarnowie (prof. dr Piotr Dobosz); Uniwersytet Jagielloński (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący);
- Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa – Prezydium oraz komisje problemowe (m.in. dr Zbigniew Beiersdorf, prof. dr Piotr Dobosz, dr hab. Waldemar Komorowski, dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UP JP II, dr Michał Niezabitowski, prof. dr Zdzisław Noga, prof. dr Jacek Purchla, dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz, ks. prof. dr Jacek Urban);

7, 8. Dzięki wsparciu Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie w siedzibie Towarzystwa przy ul. św. Jana została zamontowana nowoczesna instalacja wymiennikowni ciepła, umożliwiająca włączenie kamienicy do miejskiej sieci ciepłowniczej. W dniu 13 września 2022 roku Tadeusz Trzmiel, Prezes Zarządu Krakowskiego Holdingu Komunalnego (po prawej), oraz Jerzy Marcinko Wiceprezes Zarządu MPEC ds. Inwestycji rozpoczęli sezon grzewczy. Fot. Konrad Kołodziejczyk

- Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa FONTES (prof. dr Piotr Dobosz – skarbnik);
- Stowarzyszenie Muzealników Polskich (dr Michał Niezabitowski – prezes);
- Wojewódzki Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (dr Jerzy Bukowski);
- Zespół Historii Miast przy Komitecie Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk (prof. dr Zdzisław Noga).

Działalność Komitetów i Komisji wchodzących w skład Towarzystwa:

Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego zob. Sprawozdanie z działalności Komitetu.

Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej zainicjował wspólnie ze Związkiem Krakowian w Izraelu i Muzeum Krakowa program inwentaryzacji materialnego i niematerialnego dziedzictwa Żydów krakowskich (w Krakowie i za granicą). W tym celu utworzona została baza danych, która liczy już

kilkadziesiąt wpisanych i scharakteryzowanych pozycji. Projekt ma charakter rozwojowy, jego założenia prezentowane były w Muzeum Krakowa – Muzeum Podgórze 14 czerwca 2022 roku, w spotkaniu wzięła udział Lili Haber – Przewodnicząca Związku Krakowian w Izraelu. Ukazała się książka autorstwa Lili Haber i Łukasza Tomasa Sroki *Bez pożegnania. Dzieje Związku Krakowian w Izraelu* (Kraków–Budapeszt–Syrakuzy), która jest wspólnym przedsięwzięciem Komitetu i Związku Krakowian w Izraelu.

Komisja Konserwatorska zajmowała się kwestiami związanymi z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego Krakowa, problemy te stanowiły niejednokrotnie przedmiot dyskusji na posiedzeniach Wydziału. Ich efektem były podejmowane przez Towarzystwo interwencje i wydawane opinie. Omawiano m.in. sprawy:

- zmiany nazwy placu Biskupiego na plac Obrońców Ukrainy 2022 roku,
- prototypu straganu dla krakowskich kwiatiarzy na Rynku Głównym,

9, 10. Promocja 88 tomu „Rocznika Krakowskiego” 30 marca 2023 roku w kapitułarzu krakowskiego klasztoru dominikanów. Prezes Towarzystwa prof. Jacek Purchła wita licznie zebranych gości nawiązując do wydanego w 1926 roku tomu ukazującego ówczesny stan wiedzy o działalności dominikanów. Fot. Andrzej Głuc
 Stoją od lewej: Jacek Purchła Prezes Towarzystwa, Paweł Klimczak OP Przeor krakowskiego klasztoru Dominikanów, prof. Zdzisław Noga Wiceprezes Towarzystwa, Tomasz Gałuszka OP Dyrektor Dominikańskiego Instytutu Historycznego. Fot. Andrzej Głuc

11. Wręczenie Nagrody im. Klemensa Bąkowskiego podczas Walnego Zgromadzenia Członków Towarzystwa 26 kwietnia 2022 roku. Nagrodę Laureatowi wręczają Prezydent Miasta Krakowa prof. Jacek Majchrowski i Prezes Towarzystwa prof. Jacek Purchla. Fot. Tomasz Kalarus

- zabezpieczenia konstrukcyjnego sklepienia synagogi Izaaka,
- funkcji zabytkowego budynku domu modlitwy Chewra Tehilim przy ul. Meiselsa 18,
- funkcji synagogi w Trzebini (plan umieszczenia oddziału Muzeum w Chrzanowie),
- zabudowy osiedla Modrzejówka.

W ramach wtorkowych odczytów 31 stycznia 2023 roku odbyła się debata konserwatorska „Problemy konserwatorskie Krakowa”. W spotkaniu uczestniczyło około 30 osób, w tym wojewódzki konserwator zabytków dr inż. arch. Piotr Turkiewicz. Wstępne wypowiedzi prezentowali: dr hab. Bogusław Krasnowolski (ogólna problematyka), dr Zbigniew Beiersdorf (sprawa ochrony zespołów dworskich i pałacowych w granicach Krakowa) i dr inż. arch. Jan Janczykowski (m.in. uwarunkowania prawne). Problematykę prezentowano w kolejności przyjmowanej w strategii Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, w ujęciu zarówno historycznym, jak i współczesnych potrzeb. Zwrócono uwagę na osiągnięcia prac konserwatorskich na Wawelu (postulat: potrzeba ponownego zróżnicowania stratygrafii fortyfikacji). W historycznym centrum miasta wskazano na prace w zespole rezydencji kapitulnych ulicy Kanoniczej, w zespołach sakralnych historycznego centrum (mocny akcent na zakończone sukcesem – mimo wielu głosów krytycznych – konserwacje ceglanych wątków oraz na kompleksowe konserwacje wyposażenia), w kwartale uniwersyteckim, w pałacach miejskich (ze szczególnym uwzględnieniem prac w Krzysztoforach) i w kamienicach mieszczą-

12. Laureat Nagrody prof. dr med. Aleksander B. Skotnicki. Fot. Tomasz Kalarus

skich. W problematyce Kazimierza i jego historycznych przedmieść zaakcentowano rangę światowego unikat, którym jest *Oppidum Iudaeorum* (wyrażając zaniepokojenie przewlekłym trybem załatwiania sprawy konstrukcyjnego zabezpieczenia sklepienia synagogi Izaaka i wskazując potrzebę utworzenia Muzeum Żydowskiego), problematykę konserwacji kościołów i klasztorów oraz zagadnienia związane z architekturą świecką (m.in. niepokojący stan kamienicy Ohrensteina na Stradomiu oraz kamienicy na rogu ulic Węglowej i Krakowskiej – dokumentującej sytuację północnej pierzei lokacyjnego rynku, a zarazem rozmach budowlany czasów Wolnego Miasta). Szeroko ujęto problematykę konserwatorską Podgórze, zapowiadając poświęcenie jej odrębnego spotkania. Kolejne miejsce zajęły rejony dawnych przedmieść między Plantami a II obwodnicą; na szczególną uwagę zasługuje tu problematyka Kleparza, a także Wesolej, zwłaszcza wobec opuszczenia zabytkowych zespołów szpitalnych przez dotychczasowych właścicieli i generalnych zmian funkcji. Zagadnienie to będzie osobno analizowa-

ne. Znaczącym problemem jest architektura doby II Rzeczypospolitej. Osobne kwestie to najcenniejsze enklawy w oddaleniu od centrum Krakowa: średnio-wieczne wsie, opactwa Benedyktynów w Tyńcu i Cystersów w Mogile, erem Kamedułów na Bielanach, wspomniane wyżej zespoły dworskie i pałacowe oraz dzieła obronne austriackiej twierdzy. Nowym problemem staje się Nowa Huta, odwiecznym zaś – lecz dotąd nierozwiązanym – skansen wsi podkrakowskiej.

Komisja ds. Młodzieży kontynuowała we współpracy z Muzeum Krakowa dwa kursy: „Akademia młodego miłośnika Krakowa” dla uczniów szkół podstawowych (klasy I–IV) oraz „Młodzieżowy Uniwersytet Krakowa” dla uczniów szkół podstawowych (klasy VII–VIII) i licealistów, dla których przygotowano dwa bloki wykładów: „Nauka i naukowcy w Krakowie” i „Perły Krakowa”.

W ramach „**Akademii młodego miłośnika Krakowa**” w semestrze wiosennym odbyło się sześć spotkań, który zgromadziły blisko 180 osób, w semestrze jesiennym odbyło się dziewięć spotkań – ponad 650 osób, w semestrze zimowym dwa spotkania, na które przybyło ponad 150 osób.

W ramach „**Młodzieżowego Uniwersytetu Krakowa**” w semestrze wiosennym odbyło się sześć spotkań, które zgromadziły ponad 100 osób, w semestrze jesiennym odbyło się dziewięć spotkań – ponad 320 osób, w semestrze zimowym dwa spotkania, na które przybyło ponad 80 osób.

Blok tematyczny „Nauka i naukowcy w Krakowie”:

1. Przyroda i nie tylko: Michał Siedlecki i Władysław Szafer (Justyna Kasińska, Muzeum Krakowa);
2. Przez Polskę wszcz i wzdłuż: Bernard Wapowski i Oskar Kolberg (Marcin Gadocha, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie);
3. Trzeci Rzym – nauki teologiczne w Krakowie: Mateusz z Krakowa i Karol Wojtyła (Tomasz Graff, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie);
4. Renesans nauki żydowskiej: Mojżesz Isserles i Joel Sirkes (Anna Jakimyszyn-Gadocha, Uniwersytet Jagielloński);
5. Dura lex, sed lex – nauki prawne w Krakowie: Stanisław ze Skalbmierza i Fryderyk Zoll (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa);
6. Na językach świata – nauki filologiczne i językoznawcze w Krakowie: Jerzy Samuel Bandtkie i Karol Estreicher (Walery Bubień, Muzeum Krakowa).

Blok tematyczny „Perły Krakowa”:

1. Dama z gronostajem Leonarda da Vinci (Marcin Gadocha, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie);
2. Szczerbiec (Maciej Tomal, Uniwersytet Jagielloński);
3. Ołtarz Wita Stwosza (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa);
4. Włócznia św. Maurycego (Dorota Żurek, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie);
5. Grób św. Jacka Odrowąża (Wiktor Szymboriski, Uniwersytet Jagielloński);
6. Madonna z Krużlowej (Tomasz Graff, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie);
7. Berła Jagiellońskie (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa);
8. Insygnia dawnych władz Krakowa (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa);
9. Srebrny Kur Bractwa Kurkowego (Walery Bubień, Muzeum Krakowa);
10. Hołd Pruski Jana Matejki (Marcin Gadocha, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie);
11. Stiuk „Strącenie Faetona” (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa).

Partnerem Towarzystwa w tych działaniach była Gmina Miejska Kraków.

W ramach działalności **Komisji Odczytowej** w okresie sprawozdawczym zaprezentowano 27 odczytów, jak zwykle cieszących się dużym zainteresowaniem krakowian. Akcja odczytów wtorkowych trwa od początku października do końca maja, ze względu na stan pandemii oraz remont sali odczytowej odbywała się do końca 2022 roku wyłącznie w trybie online, od stycznia 2023 roku w siedzibie Towarzystwa przy ul. św. Jana 12.

Komisja Wydawnicza na podstawie recenzji zakwalifikowała do druku publikacje w wydawanej przez Towarzystwo serii „Biblioteka Krakowa” oraz w „Roczniku Krakowskim”.

Rzecznik prasowy – materiały na temat Towarzystwa i Jubileuszu 125-lecia jego działalności ukazały się w mediach lokalnych i regionalnych: „Dzienniku Polskim”, Radiu Kraków, „Gościu Niedzielnym”, „Głosie.24”, na portalu Onet.pl. W kontekście utworzenia Europa Nostra Heritage Hub Towarzystwo było obecne także w międzynarodowych portalach i mediach społecznościowych. Opracowano druki wizerunkowe, powstała angielsko-polska strona internetowa Hub oraz kanał na Facebooku i YouTube, rozwijany był również kanał Towarzystwa na Facebooku.

ODCZYTY WYGŁOSZONE W RAMACH KOMISJI
ODCZYTOWEJ
(kwiecień 2022 – marzec 2023)

2022

- 5 IV Krzysztof Petrus: Przemiany przestrzenne krakowskich Garbar – od rzemieślniczej osady do wielkomiejskiej dzielnicy mieszkalnej
- 12 IV Maciej Zdanek: Przywilej szlachectwa dla profesorów Uniwersytetu Krakowskiego z 1535 roku. Idea a rzeczywistość
- 19 IV Andrzej Szoka: Pędzichów i jego mieszkańcy w okresie staropolskim
- 26 IV Łukasz T. Sroka: Galicja jako kolebka polskiej i ukraińskiej Niepodległości
- 10 V Michał Kurzej: Ks. Sebastian Piskorski jako „konceptor” dzieł sztuki
- 17 V Ewelina Radecka: Aktorka Teatru Krakowskiego Antonina Hoffmann
- 24 V Katarzyna Moskal: Prestiż w dawnych cechach krakowskich i formy jego prezentacji
- 7 VI Konrad Kołodziejczyk: Służba domowa w Kazimierzu w XVIII wieku
- 4 X Zdzisław Noga: Niemcy w dawnym Krakowie
- 11 X Tomasz Graff: Biskup krakowski Piotr Wysz w służbie państwa i Kościoła
- 18 X Piotr Kapusta: „Plac Centralny. W poszukiwaniu centrum”. Funkcje, przeszłość i teraźniejszość Placu Centralnego im. Ronalda Reagana
- 25 X Michał Szczerba: Krakowskie Bractwo Kurkowe i organizacja obrony cywilnej w mieście w XVI wieku

- 8 XI Maciej Mieźian: Nie tylko Nowa Huta – architektura socrealistyczna na Starym Mieście i w Krowodrzy
- 15 XI Marcin Gadocha: Kraków w czasie III wojny północnej
- 22 XI Dominik Lulewicz: Kolej żelazna Kraków–Myślenice–Zakopane. Historia pewnego projektu
- 29 XI Konrad Kołodziejczyk: Nieistniejący dziś kościół św. Wawrzyńca w Kazimierzu pod Krakowem
- 13 XII Marcin Gadocha: Dzieje Krakowa na tle konfederacji barskiej
- 20 XII Łukasz T. Sroka: Żydzi krakowscy jako popularyzatorzy polskiej kultury w XIX i na początku XX wieku

2023

- 17 I Joanna Małocha: Nie tylko ogrzewalnia – św. Brat Albert w nieco innym świetle
- 24 I Waldemar Komorowski: Zieleń Rynku Głównego
- 31 I Debata konserwatorska: Problemy konserwatorskie Krakowa
- 7 II Artur Jurczyszyn: Profesor Jan Bukowski – wielki polski artysta
- 14 II Karolina Grodziska: Cmentarz Rakowicki: Anioły i Geniusze śmierci
- 21 II Karolina Żłobicka: Podziemna Nowa Huta
- 28 II Piotr Hapanowicz: Prezydent Krakowa Karol Rolle
- 21 III Piotr Kapusta: Historia nowohuckiego pomnika Lenina
- 28 III Krzysztof Stopka: Kopernik i jego Uniwersytet